

MAQSUD SHAYXZODA ASARLARIDA ONA TIMSOLI

Xayriyev Xayriddin Sirojiddin o'g'li
Toshkent davlat transport universiteti
xayriddinxayriyev08@gmail.com
+998932790455

Annotasiya

Dunyoda har bitta yozuvchi borki, onani, uning madhini so'zlamay qolmagan bo'lsa. Chunki yuqorida aytib o'tgan mashhur yozuvchi, shoir va boshqa shaxslarning har birini orqasida albatta, ona timsoli turadi. Xuddi shu kabi, ikki xalqning dilbandi bo'lmish Maqsud Shayxzodaning she'rlarida, asarlarida ham ona madhini ko'rishimiz mumkin. U nafaqat onani tasvirlagan, bundan tashqari Vatanni ham onaga tenglashtirib "Ona Vatan" deya ta'riflab aytib o'tadi. Ona timsoli adibning asarlarida eng yuqori o'rinlarda turuvchi ya'ni u tengsiz inson sifatida aytib o'tiladi. Ushbu maqolada adibning asarlaridagi ona timsoli haqida ma'lumotlar berilib o'tiladi.

THE IMAGE OF THE MOTHER IN MAKSUD SHAIKZODA'S WORKS**Abstract**

There is every writer in the world who did not mention the mother and her hymn. Because behind each of the above-mentioned famous writers, poets and other people, there is definitely a mother image. In the same way, we can see the mother's anthem in the poems and works of Maqsud Sheikhzadeh, who is a lover of two peoples. He not only depicted the mother, but also equated the motherland with the motherland and described it as "Motherland". The image of the mother stands in the highest place in the writer's works, that is, she is mentioned as an incomparable person. This article provides information about the image of the mother in the writer's works.

ОБРАЗ МАТЕРИ В ПРОИЗВЕДЕНИЯХ МАКСУДА ШАЙКЗОДЫ**Абстрактный**

В мире найдется каждый писатель, который не упомянул бы мать и ее гимн. Потому что за каждым из вышеперечисленных известных писателей, поэтов и других людей обязательно стоит образ матери. Точно так же гимн матери мы можем увидеть в стихах и произведениях Максуда Шейхзаде, любителя двух народов. Он не просто изобразил мать, но и приравнял Родину к Родине и охарактеризовал ее как «Родина». Образ матери стоит в творчестве писателя на самом высоком месте, то есть она упоминается как несравненная личность. В данной статье представлена информация об образе матери в творчестве писателя.

Kalit soʻzlar: janr, syujet, davomiylik, ona, tragediya, doston, tarixiylik, ulugʻvorlik, obrazlilik, timsol, muqaddas.

Key words: genre, plot, continuity, mother, tragedy, epic, historicity, grandeur, imagery, symbol, sacred.

Ключевые слова: жанр, сюжет, преемственность, мать, трагедия, эпос, историчность, величие, образность, символ, сакральное.

Kirish

Maqsud Shayxzoda asarlarida ona timsoli turli badiiy asarlarda oʻziga xos shakllarda tasvirlangan. Shoirning ijodida ona obrazi eng chuqur va taʼsirli mavzulardan biri boʻlib, oʻz xalqiga va vatanga boʻlgan muhabbat, sadoqat va fidoyilikni ifodalashda muhim oʻrin tutadi. Ona timsoli Maqsud Shayxzoda ijodida xalqning eng oliy qadriyatlarini ifodalaydi, shoirning vatanga boʻlgan sadoqati va muhabbati bilan uygʻunlashib, adabiyotimizda oʻchmas iz qoldiradi. Maqsud Shayxzodaning sheʼrlarida, asarlarida ham ona madhini koʻrishimiz mumkin. U nafaqat onani tasvirlagan, bundan tashqari Vatanni ham onaga tenglashtirib “Ona Vatan” deya taʼriflab aytib oʻtadi. Ona timsoli adibning asarlarida eng yuqori oʻrinlarda turuvchi yaʼni u tengsiz inson sifatida aytib oʻtiladi. Ushbu maqolada adibning asarlaridagi ona timsoli haqida maʼlumotlar berilib oʻtiladi. Maqsud Shayxzoda oʻzining “Toshkentnoma” lirik dostonida ona vatan Toshkentni tasvirlab, oʻzbek xalqining goʻzalligini va madaniyatini tarannum etgan. Bu asar shoirning ona vataniga boʻlgan chuqur mehrini va uning tarixiy va madaniy boyliklarini yoritadi.

Asosiy qism

Shayxzoda asarlarida ona timsoli nafaqat sheʼrlarda, balki tarixiy dramalarda ham koʻzga tashlanadi. “Jaloliddin Manguberdi” va “Mirzo Ulugʻbek” kabi asarlarida u ona vatanning farzandlariga boʻlgan sadoqatini, ularning azob-uqubatlarini va qahramonliklarini tasvirlaydi. Bu asarlarda ona timsoli xalqning or-nomusi va azaliy qadriyatlari bilan bogʻliq. Shoirning ijodida ona mavzusi faqat vatan bilan cheklanmay, balki shaxsiy hayotida ham aks etadi. Uning sheʼrlari va dostonlarida ona siymosi insoniy tuygʻular va oilaviy qadriyatlar bilan bogʻlangan holda yoritiladi. Bu esa Shayxzoda ijodining koʻp qirraliligini va chuqur maʼnolarini ochib beradi. Maqsud Shayxzodaning ijodida ona timsoli muhim oʻrin tutadi. Uning sheʼrlari va asarlarida ona obrazining tasviri orqali insonning tugʻilib oʻsgan joyi, Vatan va muhabbat kabi mavzular ochib beriladi. Shayxzoda oʻzining koʻplab sheʼrlarida ona timsolini buyuklik, mehr-oqibat va sabr-bardoshning ramzi sifatida tasvirlagan. Uning “Ona” nomli sheʼrida ona siymosi shoirning bolalik xotiralari, insonning hayotdagi eng muqaddas va qadrl insoni sifatida tasvirlanadi. Shayxzoda ona timsoli orqali inson hayotining mazmunini va qadr-qimmatini ochib beradi. Maqsud Shayxzoda ona timsolini faqat oilaviy darajada emas, balki kengroq maʼnoda, yaʼni Vatan sifatida ham

talqin qilgan. U o'z asarlarida Vatan onasiga nisbatan bo'lgan mehr va sadoqatni, unga bo'lgan muhabbatni ifoda etadi. Shayxzoda uchun ona-Vatan tushunchasi doimo bir-biriga bog'langan va bir-birini to'ldirib kelgan. Shayxzodaning bu mavzudagi asarlari ona timsoli orqali insoniylik, mehr, sadoqat va vatanparvarlik kabi ulug' fazilatlarni targ'ib etadi. Shayxzodaning asarlaridagi ona obrazining o'ziga xosligi va uning inson qalbida tutgan o'rni to'g'risida ko'proq ma'lumot olish uchun uning she'rlar to'plamlarini o'qishni tavsiya etaman. Shayxzodaning hayoti va ijodi to'g'risida batafsil ma'lumotlarni Xurshid Davron kutubxonasi va boshqa manbalardan topishingiz mumkin. Maqsud Shayxzoda asarlarida ona timsoli chuqur va mazmunli tasvirlangan bo'lib, bu obrazlar ko'pincha vatanparvarlik va insoniylik tuyg'ulari bilan bog'lanadi. Shayxzodaning ijodida ona obrazi nafaqat biologik ona sifatida, balki Vatan, xalq va madaniyatning ramzi sifatida ham namoyon bo'ladi. Shayxzodaning "Jaloliddin Manguberdi" tragediyasida va boshqa ko'plab asarlarida ona obrazi asosiy g'oyalardan biri hisoblanadi. U asarlarida ona siymosini Vatan bilan bog'lab, uni xalqining erki va mustaqilligi uchun kurashgan obrazlar orqali aks ettiradi. Shayxzodaning "Toshkentnoma" dostonida ham ona obrazi jonli va ko'p qatlamli tarzda tasvirlangan. Ushbu dostonida u o'z bolaligi va yoshlik yillarini Ozarbayjonda o'tkazgani, ammo Toshkent shahrida yashab, shoirlik unvoniga sazovor bo'lgani haqida yozadi. Bu yerda ona obrazining ikki ma'nosi ochiladi: biologik ona va vatanning ona sifatida tasviri. Shayxzodaning asarlarida ona obrazi odatda kuchli, mehribon va fidoyi ayol sifatida tasvirlanadi. Bu tasvirlar o'zbek adabiyoti va madaniyatida ona mavzusini yangicha yondashuv bilan boyitadi va bu obrazlar orqali yozuvchi o'z o'quvchilariga insoniylik va vatanparvarlikning muhimligini eslatadi. Maqsud Shayxzodaning ona obrazini qanday yaratgani haqida ko'proq ma'lumot olish uchun Xurshid Davron kutubxonasi va ilmiy maqolalarni ko'rib chiqishingiz mumkin. Maqsud Shayxzodaning asarlarida ona timsoli xalq, Vatan, va insoniylikning ramzi sifatida keng ko'lamda tasvirlanadi. Uning ijodida ona obrazi muhim mavzulardan biri bo'lib, u ko'pincha insonning tug'ilgan joyi va Vatanga bo'lgan muhabbatni ifodalaydi. "Toshkentnoma" dostoni Shayxzodaning o'z vatani Toshkentga bo'lgan mehrini va shoirlik unvoniga erishganini ifodalaydi. Bu dostonida Toshkent shahrining go'zalligi va madaniy boyliklari tasvirlanadi, bu esa ona-Vatan obrazini kuchliroq qiladi. "Jaloliddin Manguberdi" va "Mirzo Ulug'bek" tragediyalari Shayxzodaning tarixiy asarlarida ona timsoli erkinlik va mustaqillik uchun kurashgan qahramonlar orqali tasvirlanadi. Bu asarlarda ona siymosi Vatanning ozodligi va xalqi uchun fidoyilik qilgan jasoratli insonlarning qahramonliklarini aks ettiradi.

Xulosa

Shayxzodaning asarlarida ona obrazi faqat biologik ona sifatida emas, balki kengroq ma'noda Vatan va xalqning ramzi sifatida talqin qilinadi. Ona siymosi orqali u insoniy fazilatlarni, mehr-muhabbatni va sadoqatni yuksak badiiy darajada

tasvirlagan. Umuman olganda, Maqsud Shayxzodaning ijodida ona timsoli yuksak qadriyatlar va ulug'vor fazilatlar bilan bog'lanib, o'zbek adabiyotida ona mavzusini yangi badiiy qirralar bilan boyitadi. Shayxzodaning asarlari ona-Vatan mavzusida chuqur va ma'naviy boy tasvirlarni o'z ichiga oladi, bu esa uning ijodiy merosini yanada qadrlashga sabab bo'ladi. Maqsud Shayxzoda asarlarida ona timsoli xalq va Vatan uchun ramz sifatida ko'plab asarlarida yorqin tasvirlangan. Uning "Jaloliddin Manguberdi" va "Mirzo Ulug'bek" tragediyalarida ona siymosi orqali Vatan uchun fidoyilik va sadoqat aks ettirilgan. "Toshkentnoma" dostoni esa shoirning ona vatani Toshkentga bo'lgan chuqur mehrini ifodalaydi. Shayxzoda asarlarida ona obrazi odatda kuchli, mehribon va fidoyi ayol sifatida ko'rinadi, bu esa o'zbek adabiyotida ona mavzusini yangi badiiy qirralar bilan boyitgan.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. <https://kh-davron.uz/yangiliklar/muborak-kin/maqsud-shayxzoda-shoirlik-unvoni.html>
2. <https://ilmlar.uz/maqsud-shayxzoda-hayoti-va-ijodi-maqsud-shayxzoda-tarjimai-holi/>
3. <https://ilmfakt.com/maqsud-shayxzoda-insho/>
4. <https://n.ziyouz.com/portal-haqida/xarita/o-zbek-ziyolilari/maqsud-shayxzoda-1908-1967>
5. <https://vostoka.ucoz.com/publ/3-1-0-1049>
6. <https://kh-davron.uz/kutubxona/multimedia/maqsud-shayxzoda-poetry.html>
7. <https://zenodo.org/records/10089319>